

Engin Erkiner: *Okur, birkaç gün önce Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanan ve "Öcalan ile kim görüştü?" sorusunu konu alan geniş haberi okumuştur. Habere göre, Öcalan ile MİT'in de aralarında bulunduğu değişik devlet kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinden temsilciler görüşüyorlar.*

İlgili devlet kuruluşlarını ve MİT'i kolayca anlamak mümkün olmakla birlikte, "sivil toplum örgütlerinin temsilcileri"nin burada ne işi olduğunu anlamak o kadar kolay değil...

“Sivil toplum örgütü” bizde, bir süreden beri her türlü karanlık ilişkiyi gizleme aracı olarak kullanılır oldu.

Sivil toplum örgütlerinden bazı temsilcilerin Öcalan ile ne işleri olabilir?

Bunların “Stratejik Araştırmalar Enstitüsü”nden kişiler, kendini “terör uzmanı” sanan bazı tipler ve psikologlar olduğunu varsayarsak, önemli bir yanlış yapmış olmayız.

Vamik Volkan’ın ya da onunla ilişki içinde olan bazı psikologların da Öcalan ile yapılan görüşmelere katıldıklarını kuvvetle tahmin ediyorum.

Gazetede ki haberde, “terörle mücadelede psikolojik savaşın önemi”nden de söz ediliyordu. Bu ise, psikologların da söz konusu savaşta yer almaları anlamına geliyor.

PSİKOLOG SAVAŞTA NE YAPAR?

Psikolog, aralarında ordu, polis ve gizli servisin de bulunduğu devlet organlarına, karşı tarafın ya da “terörist”in psikolojisi hakkında bilgi verir. Onun psikolojisinin nasıl bozulabileceği hakkında ipuçlarını ortaya çıkarmaya çalışır.

Devlet organları, bu amaçla, psikologların özellikle itirafçılarla ve hatta gözaltındaki diğer kişilerle konuşmalarını sağlarlar. Amaç, mümkün olduğu kadar fazla örnek temelinden hareketle, örgüt militanının tipik psikolojisini ortaya çıkarmaktır.

Bu, aynı zamanda örgüt militanının başlıca motivasyon kaynaklarının da öğrenilmesi demektir. Bunun ardından, bu motivasyon nasıl bozulabilir sorusunun cevabı aranır.

Değişik ülkelerde devletin hizmetinde bulunan psikologların amaçları ve çalışma yöntemleri arasında önemli benzerlikler bulunur. Farklılık, psikologların kalitesinden kaynaklanır.

Bazı psikologlar devlete “teröristlerin” haklı talepleri olduğunu

anlatırlar. Bunlar en azından kendisine karşı dürüst olan ve ulaştığı bilimsel sonucu kimseden çekinmeden söyleyebilen insanlardır. Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu'nun, halkın Nazilere karşı gösteremediği direnişin geç kalmış temsilcisi olduğunu bulanlar da bu tür psikologlardır.

Bu tür insanlar azınlıktadır. Yıllardır doğru dürüst psikoloji eğitimi yapılmamış bizim gibi ülkelerde, genellikle bazı rütbeli subaylar bu psikologların işlerini üstlenirler.

Örneğin, "Kürt yoktur! O bölgede çok kar yağar. Karda yürürken ayaklarına keçe sararlar. Bu keçe de kart kurt diye ses çıkarır. Kürt de buradan gelir" incisi, meslekten bir psikologun işi değildir! Bir binbaşının işidir!

Konuyla ilgili olarak Aziz Nesin, "Bunca yıllık mizah yazarıyım. Bu kadarını düşünemezdim" demişti.

Başka bir örnek, PKK'nin nasıl okunacağıyla ilgilidir. Pekeke mi, yoksa pekaka mı! İkincisi, çünkü kaka ile bitiyor.

Bunlar aptalca psikolojik taktiklerdir ve kullanıyı kepaze etmekten başka işe de yaramamıştır.

Şimdi ise, yeni olarak, profesyonel psikologların görev almaya başladıklarını görüyoruz.

Ne ki, geçmişteki kepaze örnekler artık yaşanmayacak olsa bile, önemli bir başarı da beklememek gerekir.

Bunun başlıca üç nedeni vardır:

Birincisi: içinde bulunduğu çevre insan psikolojisini etkiler. Bu etkinin bilinçli ve bilinçsiz yanı vardır. Psikolog da bu durumdan azade değildir. Etkinin bilinçli bölümünü çözümleyebilir ama bilinçsiz bölümde, farkında olmadan üzerinde etki yaratan bölümde, o kadar başarılı olamaz.

Profesyonel psikologların geçmişte yaptıkları kimi son derece yanlış tahliller bunun göstergesidir.

Örneğin, kendisini havaya uçurarak ölen ve bu arada hedefteki kişileri de öldüren canlı bombaların, az eğitilmiş ve zeka düzeyi düşük insanlar oldukları bir dönem yazılmış, ardından bu insanlarla ilgili olarak yapılan empirik araştırmalarda özellikle ilk kuşak için farklı sonuçlar elde edilmiştir: bu kuşak iyi eğitilmiş ve zeki insanlardan oluşmaktadır. Ekonomik sorunları da yoktur.

Psikolog, bilincinde olmadan, toplumdaki genel yargıyı tekrarlamış ve herhangi bir kanıta dayanmadan, kendisini havaya uçurarak ölen bu insanların eğitimsiz ve geri zekalı olduklarını düşünmüştür.

Gerçekte ise ilk canlı bombalar, yoksulluktan ve eğitimsizlikten kurtulma şansı olmayan kendi kuşaklarının acısını içlerinde duyan insanlardır. Kendilerinin, kapitalist deyişle “yırtmış” olmaları, onlar için anlam taşımamaktadır.

Çok sayıda uzman geçinen cahilin bulunduğu ve hepsinin de değişik televizyon kanallarında boy gösterdiği bizim gibi bir ülkede, “terörizm” konusuyla ilgili psikologların genel havadan etkilenmeden çalışmaları zordur.

İkincisi: politik psikolojinin bugüne yönelik saptamalarda bulunması zordur. Sosyal bilimlerin bu dalı özellikle geçmişe yönelik olarak çalışır.

Değişik veriler bir araya toplanarak geçmişteki bir olay yeniden oluşturulur (Rekonstruktion). Tarihimizden bir örnek verirsek:

THKP-C ve THKO silahlı propagandayı temel mücadele biçimi olarak kabul eden ve Küba devriminden güçlü olarak esinlenmiş iki örgüttür. Teorik konularda farklılıkları bulunmakla birlikte, benzer yanları daha fazladır. Bu durumda iki ayrı örgütün ortaya çıkmasının nedeni sadece teorik farklılıklar mıdır, yoksa kurucuların psikolojileri de bu durumun ortaya çıkmasında rol oynamış mıdır? diye sorulabilir.

Benzer bir soru, sosyalist harekette teorik görüşleri birbirine benzeyen çok sayıda örgütün varlığı konusunda da sorulabilir.

Burada esas olan geçmişin araştırılması ve yeniden oluşturulmasıdır.

Politik psikolojinin asıl alanı geçmişle ilgilidir.

Devlet ise, bugüne ait politikalar için psikologlara başvurduğunda, ciddi sorunlar ortaya çıkacaktır.

Burada araştırılması gereken, geçmişte olup bitmiş bir olay ya da yaşamış ve tarihe karışmış bir örgüt değil de, geçmişten beri süregelen ve bugün de var olan bir örgüt olunca, eski yöntemler işe yaramaz olur. Hangisinin ne oranda önemli olduğu güncel olarak bilinemeyecek yüzlerce etkinin oluşturduğu güncel hakkında psikolojik çözümleme yapmak imkansız denilebilecek kadar zordur.

Üçüncüsü: ekonomistlerin her şeyi ekonomiyle açıklamaya eğilimli olmaları gibi, psikologlar arasında da tarihi esas olarak psikolojiyle açıklama eğilimi bulunmaktadır. Büyük bir örgütü değerlendirmek önemli bir tarih ve politik coğrafya bilgisi gerektirirken, konuyu kişi, örgüt ve kitle psikolojisine indirgemek sağlıklı sonuç vermez.

Vamik Volkan'ın bir kitabında, İsrail ile Filistin arasındaki çatışmayı sonuçta iki halkın arasındaki psikolojik karşıtlıklara indirgemesi örnek olarak gösterilebilir.

Geçmişte rütbeli psikologlardan içimize sıkıntı gelmişti.

Bakalım bunlar ne üretebilecekler...